

De același autor:

- Între orient și Occident*, Humanitas, București, 1995, 2014
O scurtă istorie a românilor povestită celor tineri, Humanitas,
 București, 1999, 2007
Civilizații și tipare istorice, Humanitas, București, 1999, 2014
Cum s-a născut poporul român, Humanitas, București, 2001,
 2015
Mircea cel Bătrân și luptele cu turcii, Humanitas, București,
 2001, 2013
De la Vlad Țepeș la Dracula Vampirul, Humanitas, București,
 2003, 2015
Există istorie adevărată?, Humanitas, București, 2004, 2014
Amintiri din pribegie, Humanitas, București, 2005, 2014
*Thocomerius—Negru Vodă, un voivod de origine cumană la înce-
 puturile țării românești*, Humanitas, București, 2007, 2015
*Războiul de șaptezeci și șapte de ani (1914—1991) și premisele hege-
 moniei americane. Esecu de istorie-politologie*, Humanitas,
 București, 2008, 2012
Ce au fost boierii mari în Țara Românească?, Humanitas, Bucu-
 rești, 2010, 2014
Însemnările lui Georges Mălesco (roman), Humanitas, București,
 2004, 2011
Răspuns criticilor mei și neprietenilor lui Negru Vodă, Humanitas,
 București, 2011, 2012
From Vlad the Impaler to Dracula the Vampire, Humanitas,
 București, 2011, 2015
Misterul telegramei de la Stockholm din 23 august 1944, Hu-
 manitas, București, 2012
Aromânii: Istorie. Limbă. Destin, Humanitas, București, 2012,
 2013
O scurtă istorie ilustrată a românilor, Humanitas, București, 2013,
 2015
A Brief Illustrated History of Romanians, Humanitas, București,
 2014

Neagu
Djuvara
AMINTIRI
și POVEȘTI
mai deocheate

Prezentare grafică și ilustrații de
 Andrei Gamarț

Ediția a IV-a

 HUMANITAS
 BUCUREȘTI

Cuprins

Nota editurii / 5

La Mamaia-sat în 1922 / 9

Cum m-a învățat școala franceză să scriu
mai bine românește / 33

O figură a Bucureștiului interbelic:
Popovici-galoș, diplomat de carieră / 65

Căsătorii între ardeleni și boieroaice regățene
și viceversa / 87

Vacanțe de adolescență pe la mătuși / 107

În vremea aceea, nu prea știa mama pe unde să ne ducă vara la mare, pe frate-meu, Răzvan, de nouă ani, și pe mine, de șase. Văduvă de război cu „renunțarea de la buget mică“, n-o ducea prea bine cu finanțul. Avusese doar o bucată de moșie rămasă după marea expropriere din 1918–1921. Taică-su, generalul Grădișteanu, mort înainte de război, deplorabil gospodar al averii moștenite, după războiul din 1877 la care participase și după dobândirea Dobrogei, se grăbise să vândă ce brumă de moșie strămoșească mai avea în Muntenia ca să cumpere la preț de pomană 5 000 de pogoane la Tașaul, să aibă fiecare copil o mie de pogoane

la moartea lui, dar după expropriere, din mia de pogoane, din cele 500 de hectare ale mamei rămăseseră doar 50. Mama le vându-se ca să cumpere o căsuță în București, pe fundătura Dr. Sergiu, în cartierul Buzești, considerat ușor periferic.

Atunci a aflat de la prietena ei Marioara Prodan, soția unui consilier la Casație și vajnică directoare a unei fundații pentru copii, că se putea închiria ieftin o casă de țaran la Mamaia-sat. Gata, s-au dus acolo cele două familii, luând fiecare o căsuță în sat.

Proprietarul nostru sta binișor, – câteva zeci de pogoane, vie, vite, două case. Într-una din ele am stat noi. El era turc, nevastă-sa, nemțoaică, fiul, Garabet, român get-beget. Înalt, chipeș, avea fo 20 de ani; tat-su după el ziulica întregă, tot țipând la el (parcă-l aud): „Pezevenghi!... Șarlatan!...“

Numai noi aceștia eram turiști pe acolo. La câțiva kilometri spre plajă, cică ar fi avut

și Dinu Brătianu o vilă, dar nu i-am întâlnit niciodată ocupații, dacă vor fi fost. În sat, bineînțeles, nici o mașină, și chiar pe drumul care străbătea satul abia dacă trecea un camion pe zi, ridicând un nor de praf, împrăștiind găinile înnebunite și asmuțind câinii. În schimb, în curtea turcului nostru zăcea carcasa destrămată a unei mașini agricole. Asta era mașina pe care ne băteam frațe-meu și cu mine ca s-o conducem pe rând!

Mama, cu toată relativa strâmtorare, mai ținea o guvernantă la copii. De, greu te deprinzi cu economia. „Nemțoaica“ noastră era atunci o tânără ungueroaică. Trebuie că era tare frumoasă, că prea îmi plăcea să stau la fustele ei și s-o țin de mână. În fiecare seară, după zăduful zilei, mă lua la plimbare prin cărările din vie și eu îi ceream să-mi cânte mereu același cântec, „Volga-Volga“. Mai am vocea ei melodioasă în urechi după... (fac repede socoteala, da, după 86 de ani):

„Volga, Volga, öreg Volga, la-la-laa, la-la-laa-laa“. Minunate și nemuritoare sunt notele astea imprimare în ceara proaspătă a inimii de copil...

Într-o după-amiază târzie, privind spre vale către lac, către ghiol, îl văd pe bătrânul nostru turc aducând înapoi taurul de la islaz. Și, deodată, bestia se înfurie și începe să-l împungă rău. Omul fuge în apă. Taurul îl pândește să iasă și, dacă încearcă să iasă, taurul iar îl împunge. Eu, îngrozit, încep să zbier spre casă, spre sat. Vin oamenii cu funii și aleargă să lege bestia turbată. Dar fapta n-a rămas nepedepsită: câteva zile mai târziu, asistam uimit la operația jugării și, cu acest prilej, aflam și la ce foloseau acele două oușoare moi și că aveam și eu două din alea, mai mici, în punguța mea. De fapt, eram de-acum pregătit să înțeleg, că doar nu mai credeam nici în Moș Crăciun!

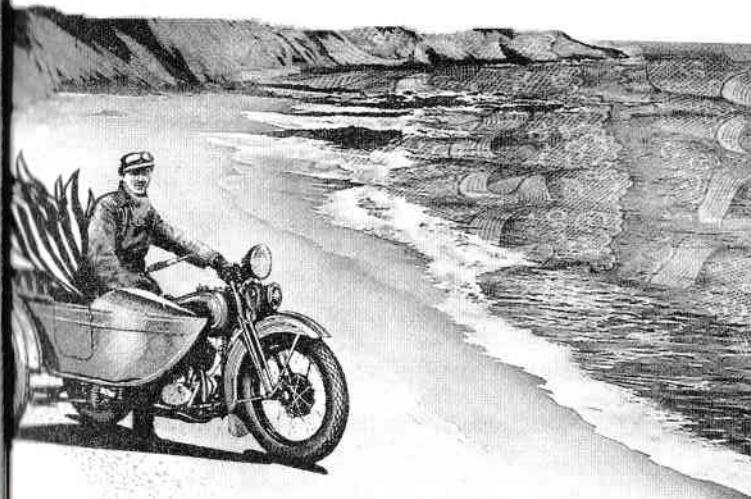
Mai târziu, mult mai târziu, aveam să aflu și cum, după aventura cu papesa Ioana, de pe la anul 1000, fiecare papă nou ales se supune, pe un scaun, cred, fără fund, la pipăitul indiscret al unui cardinal desemnat să verifice că noul ales are *alea* și că sunt *bene pendentes*.

Să ne întoarcem însă la Mamaia noastră! La un moment dat, a venit să petreacă zece zile la noi verișoara Mona Mavrocordat, cu un an mai mare decât mine, rotunjoară, voinică, băiețoasă. Odată, pe când ne jucam amândoi pe plajă în pielea goală, apare pe motocicletă doctorul Lupu, faimosul politician socializant, pe atunci tânăr, simpatic, prietenos...

— Hai, copii, să vă fac un tur cu motocicletă!

Noi, goi-goluți, Mona în *side-car*, eu în spatele lui, ținându-l strâns de mijloc. Și

Hai
copii,
să vă duc
un tur
cu motocicletă!

goană cu o sută pe oră pe partea udă a nisipului, ca la campionatele de viteză. O beție! Dar, la întoarcere, doctorul Lupu o ia pe șosea și intrăm astfel goi în sat – mă văd fugind rușinat prin curte de la șosea până-n casă!

A doua zi s-a mers la pescuit pe malul unui ghiol mai spre nord, în drum spre Capul Midia (unde văzusem într-o seară șirul de bărci lungi de pescari vopsite negru cu smoolă de-mi făcuseră o impresie sinistră). În ziua aia, eu n-am prins nici un pește. În schimb, m-au prins pe mine unul sau mai mulți țânțari anofeli, așa că două zile mai târziu dărdâiam cu 41 și ½ grade de febră. M-a salvat prezența doctorului Lupu.

Mă revăd întins în curte (de ce în afara casei?), învelit în cearșaf ud ca să-mi scadă temperatura. Apoi, pesemne, îndopat cu chinină. Nici nu mai știu câte zile am zăcut. Știu doar că după aceea, ani de-a rândul, am avut recidive grave, în fiecare primăvară și

fiecare toamnă. M-a curarisit abia după opt ani, la Nisa, un medic fost vreme lungă în Africa. Îl chema Casabianca. Mi-a făcut în pulpă, câteva zile, injecții de două grame de chinină; apoi, împotriva recidivelor, în fiecare primăvară și toamnă, lungi cure preventive de chinio-stovarsol. După câțiva ani de atare tratament, eram lecuit pentru totdeauna; iar în cei 23 de ani ai mei în Africa sud-sahariană, m-a apărat bulina zilnică de nivachină.

Dar n-au fost numai astea aventurile mele în lunile de la Mamaia-sat. V-am spus de familia Prodan. Pe tatăl, magistratul, nu-l pomenesc acolo. Copiii erau trei: bărbatul, Piki, viitor ofițer și prizonier lungă durată în Rusia; fetele, Mia, cu șase luni mai mică decât mine, și Elena, de patru ani. Prima, subțire și brunetă, a doua, blondă și durdu-lie. Într-o zi pe la prânz, nu știu cum se face că mă aflu singur cu Elena între două dune